

درس دهم

احکام الهی در زندگی امروز

در درس قبل، دربارهٔ مسئولیت ما برای بنای جامعه و تمدن اسلامی براساس معیارهای الهی سخن گفتیم و برخی از راهکارها و اقدامات که ما را به تمدن اسلامی نزدیک می‌کند، نشان دادیم. از میان اقداماتی که باید انجام دهیم، مهم‌ترین اقدام، عمل به دستورات و احکام الهی است. ما، یعنی مجموعهٔ حکومت و مردم، باید بتوانیم قوانین اسلام را در زندگی امروز خود جاری سازیم. در این درس با برخی از این احکام و قوانین آشنا می‌شویم.

قوانین دین، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می‌کند، سعادت و نیکبختی اخروی و ابدی را نیز برعهده دارد و تأمین می‌نماید. لذا نمی‌توان بایدها و نبایدهای دینی را با قوانینی که اهداف محدود و کوچکی دارند، مقایسه کرد و مثلاً نتیجه گرفت که چرا خداوند مثلاً برای فلان گناه جرمی آنچنان قرار داده است. خداوند می‌داند که آن گناه مانعی بزرگ برسر راه آن سعادت و نعمت ابدی است. با اینکه خداوند بخشی از آن نعمت‌های بزرگ را در قرآن کریم به ما معرفی کرده و فرموده که در بهشت، هر کس هر چیزی را که دوست دارد و از آن لذت می‌برد، در همان لحظه به دست می‌آورد، در عین حال فرموده مراتبی از نعمت‌های آخرت، در این دنیا قابل توصیف نیست و «هیچ کس نمی‌داند که خداوند چه چشم‌روشنی برای او آماده کرده است»^۱ در همین مورد، خداوند به پیامبر می‌فرماید: «برای بندگان نیکوکارم چیزهایی ذخیره کرده‌ام که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده و نه به ذهن کسی خطور کرده است.»^۲ شما همین عمر جاودان همراه با خوشبختی را در نظر بگیرید؛ کدام برنامه غیردینی است که بتواند این هدف بزرگ را تضمین کند و ما را به آن برساند؟

حقیقتاً زندگی دینی، تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت‌اندیشی قرار دارد. هر کس که نگران سرنوشت و عاقبت کار خود است، به روشنی درمی‌یابد که تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او، هرگونه نگرانی نسبت به آینده را از بین می‌برد. در غیر این صورت، آینده‌ای غیر قابل اعتماد در انتظار اوست. خداوند، در سوره توبه با هشدار دادن به این مطلب می‌فرماید:

<p>آیا آن کس که بنیاد [کار] خود را بر پایه تقوا و خشنودی خدا نهاده بہتر است یا کسی که بنای خود را بر لب یرتگاهی درحال سقوط ساخته و با آن در آتش دوزخ فرو می‌افتد؟ و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی‌کند.</p>	<p>أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَآنْهَارٍ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ</p>
--	---

توبه ۱۰۹

۱- سجده، ۱۷

۲- الجامع الصغير، ج ۲، ص ۲۳۷

با تدبّر در آیه شریفه صفحه قبل به سؤال‌های زیر پاسخ دهید :

۱- زندگی محکم و استوار بر چه پایه‌هایی بنا می‌شود؟

.....

۲- مقصود از بنای زندگی بر لبه پرتگاه چیست؟

.....

۳- چرا خداوند کسانی را که زندگی بر لبه پرتگاه بنا کرده‌اند، ظالم نامیده است؟ اینان، در

حقیقت به چه کسانی ظلم کرده‌اند؟

.....

اکنون، خوب است به نکات زیر توجه جدی داشته باشیم :

۱- میان نعمت‌های الهی در آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام) ارتباط و هماهنگی برقرار است؛ گرچه برای ما، اکنون ملموس نباشد^۱. لذا از هر راهی نمی‌توان به نعمت‌های اخروی رسید؛ درست، مانند رشد بدن در همین دنیاست که فقط با تغذیه صحیح و معینی به دست می‌آید. از این رو، آن هدف بزرگ با یک زندگی غیرمسئولانه و بدون برنامه سازگار نیست. بلکه یک زندگی جدی و یک عزم قوی و استوار را طلب می‌کند. البته کسی که به دنبال سعادت اخروی نیست و به دنبال خواسته‌ها و تمایلات نفس خود است و قوانین خدا را اجرا نمی‌کند، نباید انتظار داشته باشد سعادت‌مند از دنیا برود و بهشت نصیب او شود.

۲- درست است که اسلام قابل اجرا در هر دوره و زمانه‌ای است و هر قدر زندگی بشر پیچیده‌تر شود و نیازهای جدیدی پدید آید، فقها و مجتهدین می‌توانند احکام اسلامی متناسب با آن شرایط را استخراج کنند، اما این بدین معنا نیست که اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند و خواسته‌ها و تمایلات مخالف با سعادت خود پیدا کردند، اسلام آن خواسته‌ها را بپذیرد و مطابق با آنها حکم کند. در طول تاریخ جوامعی بودند که منحرف شدند، اما پیامبرشان در مقابل آن انحراف ایستاد و با آنان مبارزه کرد. مثلاً با اینکه اکثریت قوم لوط خواسته‌های نامشروع داشتند، حضرت لوط در برابر تمایلات

۱- پیامبر اکرم در معراج، وارد بهشت شد و مشاهده کرد که فرشتگان در حال بنای قصری باشکوه هستند. گاهی دست از کار می‌کشند و گاهی به ساختن ادامه می‌دهند. پیامبر سؤال کرد چرا برخی لحظات دست از کار می‌کشید؟ گفتند مصالح این قصر از ذکر لا اله الا الله است. مؤمنی که این قصر برای اوست، وقتی به این ذکر می‌پردازد، ما مجدداً شروع به ساختن این قصر می‌کنیم.

انحرافی آنان ایستاد و هیچگاه در برابر آنان کوتاه نیامد.^۱

در زمانه ما هم انحرافات هست که دامنگیر گروه‌های زیادی از مردم در دنیا شده، مثلاً در برخی کشورها قمار و شراب رایج شده است. این دو عمل میان مردم عرب قبل از اسلام نیز رایج بود و آنان که قمارباز ماهری بودند سودهایی می‌کردند و آنان که شراب می‌فروختند منفعت خوبی به چنگ می‌آوردند و اقتصادشان رونق داشت. تازه مسلمانان شنیده بودند که پیامبر ﷺ این دو عمل را حرام کرده‌اند. لذا نزد پیامبر آمدند و در این باره از ایشان سؤال کردند. خداوند به پیامبر ﷺ فرمود:

يستلونك عن الخمر و الميسر	از تو درباره شراب و قمار می‌پرسند
قل فيهما اثم كبير	بگو این دو گناه کبیره به حساب می‌آیند
و منافع للناس	و گرچه در این دو منفعت‌هایی برای مردم است
و اثمهما اكبر من نفعهما	اما گناه بودن آنها بزرگ‌تر از منفعتشان است

بقره، ۲۱۹

مسلمانان این کلام خدا را پذیرفتند و از منفعتی که برای برخی داشت، صرف‌نظر کردند تا مرتکب گناه نشوند. اما متأسفانه با حاکم شدن بنی‌امیه و بنی‌عباس، بار دیگر شراب و قمار در درباره آنان رواج پیدا کرد و به دنبال آنها برخی از مردم نیز مرتکب این دو عمل شدند، اما عموم مسلمانان، هیچگاه زشتی این عمل را فراموش نکردند.

قمار علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است، میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می‌آورد زیرا یک نفر به راحتی پول دیگری را می‌برد و نفر دیگر مال خود را از دست می‌دهد. از طرف دیگر، این عمل پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد، به کار می‌گیرد. امروزه در برخی از کشورها، از جمله آمریکا قمارخانه‌های بزرگ و مجلل ساخته شده، و گاه رئیس جمهور یک کشور بزرگ، خودش دارنده قمارخانه‌های بزرگ است و از این راه کسب ثروت می‌کند. اما این فراگیری دلیل نمی‌شود که اسلام در برابر آن کوتاه بیاید و آن را گناه محسوب نکند.

یکی دیگر از انحرافات قبل از اسلام که امروزه هم در برخی جوامع رایج شده، ارتباط جنسی خارج از چارچوب ازدواج است.^۲ رایج شدن این ارتباط، هرچند که در جوامع صنعتی باشد، بازگشتی به عقب و به دوران جاهلیت است و بنیان خانواده را متزلزل می‌کند. همان‌طور که در کشورهایی که این قبیل رابطه وجود دارد، خانواده استحکام خود را از دست داده و فرزندان تک‌سرپرست فراوان شده‌اند.

۱- شعراء، ۱۶۰ تا ۱۶۷

۲- به کتاب‌های «جهان در عصر بعثت» از دکتر بهشتی و «سنن دوره جاهلی» از مراجعه کنید.

قرآن کریم در همان زمان نزول که این عمل فراوان بود در مقابل آن ایستاد و آن را گناه کبیر شمرد و راه‌های آسان و بدون گناه برای ارتباط جنسی پیشنهاد داد این حکم نه تنها برای دیروز، بلکه برای امروز و فردای انسان‌ها باقی تا هیچ‌گاه موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی فرزندان به خطر نیفتد.

ولا تقربوا الزنی
به زنا نزدیک نشوید
انه کانه فاحشته
قطعاً آن عملی بسیار زشت
و ساء سبیلا
و راهی ناپسند است

اسراء ۳۲

۳- از آنجا که خداوند نصیحتگر حقیقی مردم است، به منظور پیشگیری از خطرات، تابلوهای خطر را بالا برده تا مردم قبل از گرفتار شدن، آن خطرات را بشناسند و از آن دوری کنند. اما کسانی که از گسترش این خطرات نفع می‌برند به ما می‌گویند چرا در اسلام این قدر منع کردن و حرام کردن رایج است! درحالی که می‌دانیم چنین نیست. مثلاً اسلام صدها و هزاران نوع ورزش و بازی را که در دنیا رایج است، حلال می‌شمارد و مردم را نه تنها به ورزش کردن تشویق می‌کند بلکه می‌فرماید که اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد، مستحب است و پاداش اخروی دارد.^۱ فقط ورزشی را که همراه با قمار باشد، بد می‌شمارد و منع می‌کند؛ این یک منع، با هزاران اجازه قابل مقایسه نیست. اما تشویق کنندگان به قمار این یک منع را چنان بزرگ می‌کنند که گویی دین مانع ورزش و بازی جوانان شده است. ممکن است همین منع را هم برخی دوست نداشته باشند، اما خداوند به ضررهای یک عمل نگاه می‌کند، نه دوست داشتن یا نداشتن مردم. لذا قرآن کریم می‌فرماید: «چه بسیار چیزهایی که شما آنها را خوش نمی‌دارید، درحالی که برای شما خوب است و خداوند به آنها فرمان داده و چه بسیار چیزهایی که دوست می‌دارید و آنها برای شما بد است و خداوند آنها را منع کرده است. زیرا خدا بر هر چیزی آگاه است ولی شما اینگونه نیستید.»^۲

۴- هر دستور خداوند، علت‌ها و دلایل خاص دارد که به آنها «حکمت» حکم و دستور می‌گویند.

۱- امیرالمؤمنین در دمای کمیل از خداوند درخواست می‌کند که اعضا و جوارح او را قوی کند تا بهتر بتواند وظایف خود را انجام دهد (قَوْلِ عَلِيٍّ خَدْمَتِكَ جَوَارِحِي وَ أَشَدَّدَ عَلَيَّ الْعَزِيمَةَ جَوَانِحِي...)

گاهی ما حکمت برخی از دستورات خداوند را می‌دانیم و گاه از آن مطلع نیستیم. گاهی هم از علوم مختلف کمک می‌گیریم تا حکمت آن را به دست بیاوریم. این هم یک تلاش خوب و ارزشمند است. اما باید توجه کنیم که آنچه ما کشف می‌کنیم، در برابر علم بی‌نهایت الهی که وضع‌کننده این احکام است، بسیار ناچیز است؛ لذا نباید چنین پنداریم که با فهمیدن برخی از حکمت‌های یک حکم الهی به همه حکمت‌های آن پی برده‌ایم و این فهم را مبنای تصمیم‌گیری قرار دهیم.

بیشتر بدانیم

به‌طور مثال، سال‌ها پیش تحقیقاتی روی گوشت خوک صورت گرفت و معلوم شد که گوشت این حیوان محل رشد کرم تریشین است. برخی گفتند بی‌علت اینکه گوشت خوک در ادیان آسمانی و از جمله اسلام حرام شده، این انگل بوده است و اگر ما این انگل را از بین ببریم گوشت خوک حلال می‌شود. اما این یک نظر سطحی به احکام اسلام است. اگر خداوند فرموده بود که فقط به علت وجود این انگل گوشت خوک حرام است، این نظر صحیح بود و گوشت خوک حلال می‌شد. اگر به احادیث رجوع کنیم، دلایلی برای حرام بودن گوشت خوک ذکر شده که به هیچ وجه قابل برطرف کردن نیست. امام صادق (علیه السلام) علت حرام بودن این گوشت را مربوط به آثار روانی این گوشت دانسته که خود فصلی گسترده در طب و درمان بیماری‌ها به‌شمار می‌آید، باری که امروزه نیز بسیار مورد استقبال قرار گرفته و آن، آثار خوراکی‌ها بر روح و روان است. امام صادق (علیه السلام) در پاسخ فردی که علت حرام بودن گوشت خوک را جو یا شد، فرمود: «خداوند تبارک و تعالی چیزی را حلال و چیزی را حرام نکرد مگر برای حفظ مصالح خود مردم، نه آنکه بنا بر میل خود نسبت به چیزی آن را حلال و به‌خاطر بی‌میلی خود نسبت به امری آن را حرام کند. زیرا خداوند خالق بندگان است و می‌داند چه چیزی سبب قوام روح و جسم می‌شود، آن را حلال می‌کند و می‌داند چه چیزی برای روح و جسم ضرر دارد، آن را حرام می‌کند. به‌عنوان مثال، گوشت خوک را حرام کرده، زیرا سبب بی‌غیرتی و بی‌تعصبی و فساد اخلاقی می‌شود و شراب را حرام کرده زیرا شراب‌خواری موجب ارتعاش و لرزش بدن می‌گردد و مرورت و جوانمردی را از شخص زایل می‌کند و شخص شراب‌خوار را به تمام امور زشت و قبیح از قبیل زنا با محارم و آدم‌کشی و هر فتنه‌ای می‌کشاند.»^۱

زندگی در شرایط ویژه

آری، این سخن درست است که فرهنگ و تمدن امروزی براساس دستورات الهی شکل نگرفته و در بسیاری از عادت‌ها و رفتارها و قوانین با دستورات دینی در تعارض است و این تعارض، رعایت قوانین الهی را محدودی سخت کرده است اما از آنجا که ایمان داریم این قوانین فرمان‌های خداست، با اعتماد به نفس بالا و توکل بر او وارد عمل می‌شویم. در این صورت، هم زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می‌نماییم و هم از اسلامان در صحنه عمل و زندگی دفاع می‌کنیم، همان‌طور که در سال‌های قبل از سرزمین و آیین‌مان با تمام وجود دفاع کردیم و موفق شدیم.

بیشتر بدانیم

کتاب «خاطرات سفیر» سرگذشت یک دانشجو است که تصمیم گرفته در معتبرترین دانشگاه‌های اروپا تحصیل کند و در عین حال همه احکام دین را رعایت نماید. این کتاب، بخشی از اتفاقاتی است که در مدت تحصیل برای او رخ داده است. نیلوفر شادمهری دانشجوی دکتری رشته طراحی صنعتی، خاطرات خود را در این کتاب شرح می‌دهد.

با توجه به نکات فوق، نحوه اجرای احکام اسلامی در سه عرصه فرهنگ و ارتباطات، ورزش و بازی، اقتصاد را بیان می‌کنیم:

۱- عرصه فرهنگ و ارتباطات:

فرهنگ، روح معنوی حاکم بر جامعه و نشان‌دهنده هویت و شخصیت آن است. اجزاء و عناصر فرهنگی هر جامعه نشان‌دهنده درجه ارزشمندی و تعالی آن جامعه است. اولین معیار ارزشمندی فرهنگ جوامع اعتقاد به خدا و یکتاپرستی است. دومین و سومین معیار، ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی و اعتقاد به معاد و پابندی به آن است. عدالت خواهی و توجه به عدالت، خردورزی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی، دوری از شهوت و غضب و پابندی به احکام و دستورات الهی از معیارهای دیگر یک فرهنگ برتر است.

احکام و قوانین اجتماعی اسلام باید به گونه‌ای تنظیم شود که سبب رشد و تقویت این معیارها شود. از این رو:

۱- تولید فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی، مستند علمی، تاریخی و اجتماعی که به نیت اعتلای فرهنگ اسلامی و تربیت دینی باشد، مستحب است و در شرایط ویژه، واجب کفایی^۱ است.

۲- تولید پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی به منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتدال اخلاقی، مستحب است و در مواردی واجب افرادی که توانایی علمی، فنی و مالی آن را دارند، باید به تولید آن مبادرت ورزند.

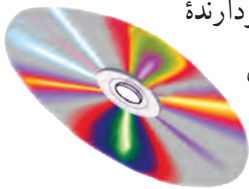
یکی از مهم‌ترین ابزار کشورهای سلطه‌گر وسایل ارتباطی، از قبیل پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌های اجتماعی، ماهواره‌ها و سایر رسانه‌های اجتماعی است. این وسایل ارتباطی که مرکز آنها در کشورهای نظیر آمریکا است و صاحبان آنها سرمایه‌داران بزرگی هستند که معمولاً در دولت‌های خود نفوذ فراوان دارند، برای تسلط بر کشورها اقداماتی از قبیل:

به دست آوردن اطلاعات محرمانه اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی کشورها، تجزیه و تحلیل آنها برای تصمیم‌گیری‌های دقیق علیه کشورهای مورد هدف را انجام می‌دهند.

از همین رو، لازم است مانع سلطه رسانه‌ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور شویم و این، یکی از مهم‌ترین مصداق‌های قاعده «نفی سبیل» است. بنابراین بر دولت اسلامی واجب است که زیرساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی را فراهم کنند. بر ما نیز واجب است که حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره ببریم و مانع نفوذ و سلطه رسانه‌ای بیگانگان شویم.

۳- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها، لوح‌های فشرده، نوارهای کاست، مجلات، روزنامه‌ها، کتاب‌ها و انواع آثار هنری به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتدال اخلاقی، از مصادیق مهم عمل صالح و از واجبات کفایی و دارای پاداش اخروی بزرگ است.

۴- تولید، توزیع و تبلیغ، فیلم‌ها، لوح‌های فشرده و سایر رسانه‌ها که در بردارنده تصاویر یا متونی که موجب انحراف و فساد می‌شوند و یا در بردارنده موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه باشند، از گناهان بزرگ شمرده می‌شود و خرید و فروش آنها حرام است. همچنین، تماشا کردن و گوش

۱- واجب کفایی، عملی است که بر همه واجب است و اگر کسانی در حد کفایت به آن اقدام کنند، از دوش دیگران برداشته می‌شود. واجب کفایی در مقابل واجب عینی است که بر فرد فرد مسلمانان واجب است.

دادن به آنها نیز حرام است.

۵- استفاده از موسیقی، جایز و حلال است، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیر سنتی و مدرن. فقط آن نوع موسیقی که مناسب مجالس لهو و لعب است و بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند، حرام است، استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید نیز حلال و جایز است.

۶- شرکت در مجالس شادی، مانند جشن عروسی، جشن‌های مذهبی و ملی، جایز است و در برخی موارد که سبب تقویت صلۀ رحم یا تبلیغ دین می‌شود. مستحب نیز می‌باشد؛ به شرط آن که در این مجالس احکام دین، مانند پوشش مناسب خانم‌ها رعایت شود.

۲- عرصه ورزش و بازی^۱:

۱- دین اسلام از مسلمانان می‌خواهد که برای سلامت و تندرستی خود بکوشند و از هرکاری که تندرستی را به خطر می‌اندازد، دوری کنند علاوه بر این، خوب است هر مسلمانی بکوشد که بدنی قوی و نیرومند داشته باشد تا در زندگی از سلامتی برخوردار باشد و بتواند بهتر فعالیت کند و در هنگام خطر و مبارزه با دشمنان دین پیروزمند عمل نماید. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام از دلایان زمان خود بودند و در تمام جنگ‌ها شجاعانه می‌جنگیدند. البته قوی شدن بدن وقتی ارزشمند است که قوت بازو سبب تواضع و فروتنی انسان شود، نه فخرفروشی بر دیگران.

۲- کسانی که برای تقویت رابطه صمیمانه میان خویشان و همسایگان و سلامت اخلاقی افراد خانواده در بازی‌ها و ورزش‌های دسته‌جمعی پیش قدم می‌شوند، از پاداش اخروی بهره‌مند خواهند شد.

۳- شرط بندی، از امور زیان‌آور روحی و اجتماعی است و انجام آنها، حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی نیز، حرام می‌باشد.

۴- اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفایی است.

۵- دادن جایزه توسط سازمان‌ها، نهادها و افراد به ورزشکاران جایز است و اگر کسانی این جوایز را به این نیت بدهند که افراد جامعه به ورزش و بازی‌های مفید روآورند و سلامتی جسم و جان خود را افزایش دهند، کار نیکویی کرده‌اند و از پاداش اخروی برخوردار خواهند بود.

۱- بازی مجموعه فعالیت‌هایی است که برای نشاط و تفریح انجام می‌شود. ورزش مجموعه حرکاتی است که برای سلامتی جسمانی و تقویت اندام هاست. بازی‌های ورزشی، آن دسته از بازی‌هایی هستند که هم سبب نشاط و فرح می‌شود و هم به تقویت اندام‌ها کمک می‌کند، مانند فوتبال، والیبال، دو و میدانی و بسیاری از بازی‌های محلی.

۳- عرصه اقتصاد :

در دوره اخیر سبکی از زندگی اقتصادی که مبتنی بر تولید انبوه کالا و مصرف فراوان است، و نیز توجه به رفاه بیش از حد و لذت‌های مادی است، در غرب رایج شد و سایر ملت‌ها را تحت تأثیر قرار داد. امروزه، کارخانه‌های عظیم، در سراسر جهان و به خصوص در کشورهای صنعتی به تولید انبوه کالا می‌پردازند و رسانه‌ها با تبلیغات مختلف مردم را تشویق به مصرف می‌کنند. همین امر سبب شده که بسیاری از منابع زمین در همین قرن اخیر مصرف شود و محیط زندگی انسان‌ها برای زیست وی و سایر جنبندگان و گیاهان نامساعد گردد. کشور ما نیز از این آسیب دور نمانده و میزان مصرف بسیاری از کالاها در میان ما بالا رفته است. ساختار اداری پرمصرف و کم‌بازده، عدم استفاده صحیح از آب و انرژی، وجود برخی از مشاغل کاذب و غیرضرور مانند واسطه‌گری و برخی اشکالات دیگر بر آسیب مصرف‌گرایی افزوده است. برای این که بتوانیم بر مشکلات اقتصادی ناشی از تمدن جدید و معضلات داخلی فائق شویم و در مسیر عدالت و رشد اقتصادی حرکت کنیم، لازم است موارد زیر را به دقت رعایت کنیم : با توجه به شرایط جهانی و داخلی، رعایت احکام زیر ضروری به نظر می‌رسد :

۱- مسئولین کشور باید اقتصاد کشور را به گونه‌ای مدیریت کنند که سه هدف زیر محقق شود :

۱- استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان^۱ ۲- پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی ۳- حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیازدگی و تجمل‌گرایی.

۲- بکوشیم که رزق و روزی حلال و طیب به خانه بیاوریم و از همه اموری که سبب ناپاک شدن روزی ما می‌شود، مانند تولید کالا با کیفیت پایین و فریبکاری در معامله خودداری کنیم تا هم آثار مثبت روزی حلال را در زندگی خود و تربیت فرزندان مشاهده کنیم و هم به اقتصاد کشور کمک نماییم.

۳- بکوشیم جامعه و به خصوص بانک‌های کشور به ربا آلوده نشود و پول ثروت افراد جامعه در خدمت تولید قرار گیرد. همچنین باید با احکام تجارت آشنا شویم تا گرفتار کسب درآمد حرام نگردیم.

۴- بکوشیم که همه از کالای ایرانی استفاده کنیم و کالای مرغوب در اختیار مردم قرار دهیم. اگر مصرف کالاها خارجی سبب وابستگی کشور شود، دوری از آن واجب است.

۵- اشرافی‌گری، تجمل‌گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی، یکی از مهم‌ترین عوامل عقب‌ماندگی اقتصادی و فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی باعث بی‌اعتمادی عمومی و رواج تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی در میان مردم می‌شود. بنابراین، بر مسئولین و مدیران کشور واجب است که از این شیوه زندگی اجتناب کنند و با اسوه قرار دادن خود، دیگران را به سوی یک اقتصاد

۱- قرآن کریم می‌فرماید : «من يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا»

سالم دعوت کنند. مجموعه افراد جامعه نیز باید با پیروی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امر به معروف و نهی از منکر روابط اقتصادی را سالم نگه دارند.

بررسی

برخی می‌گویند: اری، ما از کالای ایرانی استفاده خواهیم کرد به شرطی که بهتر یا هم‌ردیف کالای خارجی باشد. نظر شما در این باره چیست؟

۶- واجب است برای پیشرفت علمی، صنعتی و افزایش تولید داخلی تلاش کنیم اما در مصرف منابع کشور حداکثر قناعت را پیشه کنیم. مصرف آب، بنزین، مواد غذایی، پوشاک، انرژی و اموری از این قبیل را به حداقل برسانیم و به صورت کاملاً صحیح استفاده کنیم. اسراف در همه این موارد حرام است.

۷- از تخریب محیط زیست پیرامون خود جلوگیری کنیم. با توصیه به اطرافیان استفاده از سموم شیمیایی، پلاستیک، کاغذ و مانند آن را به حداقل کاهش دهیم.

۸- ممکن است در محیط زندگی ما، مانند مدرسه، محله و محیط کار ما افراد بی‌بضاعت و با توان مالی کم زندگی کنند که زندگی تجملی دیگران غم و اندوه آنان را به دنبال داشته باشد. از این رو بهتر است از مدگرایی و تجمل در پوشش و سایر ابعاد زندگی دوری کرده و ساده‌زیستی پیشه نماییم.

۹- امروزه، روابط تجاری میان کشورها بسیار توسعه یافته و کشورهای سلطه‌گر می‌کوشند تا با کنترل اقتصادی کشورها آنها را به خود وابسته نموده و استقلال آنان را از بین ببرند. بنابراین بر دولت واجب است روابط اقتصادی با کشورها را به گونه‌ای تنظیم کند که آن کشورها نتوانند در مواقع خطر کشور ما را تحت فشار قرار دهند.

۱۰- از آنجا که رژیم غاصب صهیونیستی، سرزمین مسلمانان را به کمک انگلستان در سال‌های قبل به زور تصرف کرده و در آنجا یک کشور غاصبانه تشکیل داده، هر نوع تجارتی که به نفع این رژیم باشد، حرام است. وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه‌داران این رژیم در آن شریک هستند نیز حرام می‌باشد.